

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 8. De eo, in quem exco[m]municatio valide ferri potest,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

nacionis late sententia. Nam licet per hoc, impedimentum aliquid vsui excommunicationis ponatur: non ideo tamen ipsum esse censendum illicitum: inde probat idem Nauarrus, quod ex permissione talis renunciationis & submissionis, fraus fieret iurisdictioni laicorum: siquidem omnes ferè contractuum ciuiliū causæ referrentur ad curiam Ecclesiasticam, curi illorum desertat: quod alienum est à ratione, vt patet: quia Ecclesia quæ cultrix est iustitiæ non debet cum aliena iactura locupletari. Adde nec eam velle vt iurisdictione laica fraude participetur, neque intendere iurisdictioni Regum præiudicare ex c. Nouit De iudiciis. Hæc Nauar. quæ saluo semper Superiorum saniori iudicio accipienda esse vult, & nos cum eo velle debemus.

CAPVT VIII.

De eo in quem excommunicatio valide ferri potest.

SVM MARIVM.

- 133 Angeli excommunicari non possunt, non modo boni, sed nec mali.
- 134 Nec item possunt bestia.
- 135 Nec homines non baptizati, etiam si catechumeni sint, seu ad fidem conuersi.
- 136 Nec homines vitæ sancti.
- 137 Obiectio de hereticis post mortem anathematizatis, cum solutione.
- 138 Vniuersitatem excommunicari non posse.
- 139 Possunt tamen qui sunt de vniuersitate, & quaratione.
- 140 Non modo iniusta sed etiam inualida est excommunicatio lata in vniuersitatem. Et quod nemo à seipso, aut à pari aut ab inferiori possit excommunicari.
- 141 Papa excommunicari non potest, nec Archiepiscopus à suo Suffraganeo.
- 142 Episcopus non ligatur excommunicatione se lata: illius tamen occasione incurrit potest in latam aduersus eos qui cum excommunicatis communicant in crimine criminioso.
- 143 Episcopus excommunicari potest à suo Metropolitanano non item subditi ipsius, exceptis Officialibus, cum peccant in executione officij, quod gerunt vice eiusdem Episcopi.
- 144 Quis possit excommunicari, & quibus modis contingere possit, & aliquem esse excommunicatum subditum.
- 145 Idem subditus potest à suo Superiore pluribus excommunicationibus ligari, etiam ob idem peccatum.
- 146 Excommunicatio lata per statutum Episcopi, non incurritur ab ipsis subditis delinquentibus extra territorium.
- 147 Limitatio cum qua id accipiendum est.
- 148 Quomodo possit, aut non possit Episcopus ligare subditum suum existentem extra territorium ipsius.
- 149 Excommunicari potest absens.
- 150 Committens delictum in alieno territorio in quo propter illud imposita est excommunicatio, in eam incurrit.
- 151 Huius extensio & limitatio.
- 152 Quando excommunicationem latam per modum sententiæ hominibus, incurrit non subditi committentes delictum propter quod lata est.
- 153 Committens delictum in loco exempto à iurisdictione Episcopi, non incurrit in excommunicationem ab hoc propter illud latam.
- 154 Quomodo possit aut non possit quis excommunicari ab Episcopo proprio existente extra suam diocesim.

Hoc capitulum sicut præcedens bipartitum erit, in priorē parte tradetur explicatio rei propositæ, & in posteriorē tractabuntur aliquot dubia ad eam spectantia.

PRIOR PARS CAPITIS.

In qua traditur explicatio rei propositæ.

Ad rei propositæ explanationem supponenda sunt duo. Alterum, quod is solus excommunicari possit, qui est capax bonorum quibus excommunicatio priuat; nam excommunicatio est quædam priuatio, & omnis priuatio est negatio formæ in subiecto illius capaci. Alterum, excommunicationem cum sit actus iurisdictionis, non nisi in subditum posse ferri: ita vt nequeat non subditus excommunicari, pro-

ut recepram sententiam esse aliquot in eam citatis testatur Vgolinus De censuris ab. i. cap. 2. §. 1. num. 1. & 2. Vbi ad confirmationem inducit capitulum Conquerente & cap. Dilectus iuncta glossa De officio Ordinarij, & cap. A nobis 1. & cap. Sacro De sententia excommunic. & cap. 1. & cap. Romana §. Porro, eodem tit. in 6. & cap. finale De Constitut. eod. lib.

Nec Angelum, nec bestiam, nec hominem non baptizatum excommunicari posse.

SECTIO I.

EX quibus fundamentis inferitur primò, Angelum bonum excommunicari non posse: quia nec est capax Sacramentorum, aliorumque bonorum quibus excommunicatio priuat, nec vlli homini subditur: vt patet ex verbis Domini Matth. 11. Amen dico vobis, non surrexit maior inter natos mulierum Ioanne Baptista. Qui autem minor est in regno celorum, maior est illo. Item ex Psal. 8. & ex cap. 2. epistolæ ad Hebr. vbi Deus dicitur hominem minoralle paulo minus ab Angelis.

Inferitur secundò, neque diabolum excommunicari posse, quod Nauar. expressit in Enchir. cap. 27. num. 13. Nam & scripte est Angelus licet malus, bonorum quibus excommunicatio priuat minimè capax. Neque est quod quis obicit anathematizationes, quibus exorcismorum libelli sunt pleni. Nam hæc sunt imprecationes & detestationes, quibus id nomen accommodatur, sicut Marci 14. cum de Petro dicitur Cæpit anathematizare. &c. quem constant tunc vsurpassè, non quidem excommunicationes de quibus agimus, sed imprecationes & detestationes. Eas autem diuersas esse ab excommunicatione, inde constat aperte, quod illas exercere possit exorcista, qui ex tali officio non habet iurisdictionem necessariam ad ferendam excommunicationem. Adde quod excommunicatio feratur ad deducendum contumacem à sua contumacia. Dæmon autem sit obstinatus in sua.

Inferitur tertio, neque bestias (quod etiam loco cit expressit Nauar.) excommunicari posse. Nam constat prædictorum bonorum eas minimè capaces esse. Quanquam vt idem ait, aduersus locustas brachos & alia eiusmodi vermium genera, religiosè vt possumus aqua benedicta, precibus, & adiurationibus sanctis, fundatis in diuina bonitate, & misericordia, ac sanctissimis verbis ipsius, Institutioneque Ecclesiæ Catholicæ. In quibus precibus & adiurationibus verba non sunt reserenda ad bestias ipsas, sed vel ad Deum, vt dignetur misericorditer tale incommodum auertere: vel tanquam exorcismi, ad dæmones, vt Dei virtute cessent nobis esse infesti. De qua re Vgolinus tab. 1. c. 17. in principio, n. 2.

Inferitur quarto, nullum Paganum, Turcam, aut Iudæum excommunicari posse: quod expressè tradunt D. Anton. 3. parte tit. 24. cap. 75. §. 1. & Syluest. excommunicatio 1. num. 7. multique alij quos commemorat Vgolinus in eodem ca. 17. §. 5. num. 2. Et patet ex cap. Multi 2. quaest. 1. vnde habetur correctio Ecclesiasticam quæ per excommunicationem, fit, esse eorum qui ad Ecclesiam pertinent, non autem eorum qui foris sunt: iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 5. Nunc autem scripsi vobis, non commiseri, si is qui frater nominatur est fornicator aut auarus &c. Quidem mihi de iis, qui foris sunt iudicare, Et ratio in promptu est: quia nequeunt priuari participatione Sacramentorum ad quam nullam fuerunt admissi, nec vt tales admitti possunt iuxta c. Veniens De presbytero non baptizato. Quæ ratio sufficit ad demonstrandum ne catechumenos quidem seu conuersos ad fidem (etiam si aliqua ratione subiiciantur ditioni Ecclesiæ) excommunicari posse: quod in cit. n. 13. expressit Nauar. Vnde licet inferre, quod etiam si detur, quod contemdit Alphonsus à Castro in l. 1. De heret. p. mitione c. 8. Catechumenum fide imbutum, si antequam baptizetur in aliquam hæresim incidat, censendum esse hæreticum: non debere tamen ceteri incurrisse excommunicationem bullæ Cænz Domini, latam in hæreticos. Cæterum hoc quod dicitur non posse Paganos, Turcas, Iudæos, & Catechumenos excommunicari, non est, prout D. Anton. & Sylu. locis cit. alij; ab Vgolino in seq. n. 4. relati admovent, extendendum ad priuationem externæ communicationis fidelium. Nam Ecclesia potest illos indirectè eâ priuare: nimirum prohibendo fidelibus, ne cum illis conuersentur.

136. Infertur quintò, hominem mortuum excommunicari non posse: quod non modo Theologos omnes sed etiam iuris canonici peritos te aere admonent Covarr. ad cap. Alma mareti. part. §. 11. num. 8. & Alphonsus à Castro in lib. 2. de iusta heretic. punitione cap. 19. Qui bonam rationem addit: quia potestas iuris iudiciorum ad excommunicandum, Prælati Ecclesiæ concessa est tantum in eos qui sunt super terram, hoc est, qui adhuc vitam in hoc mundo agunt: non autem in eos qui vita functi, supra aut infra terram sunt. Namque concessa est à Christo illis verbis Matt. 18. Quæcumque alligaueritis super terram erunt ligata & in celo. Atque concessa; in eum qui semel & iterum à fratre, & tertio à Prælo correptus, emendari recusat, tanquam contumax & rebellis: prout patet ex eod. cap. 18. in illis verbis Si te non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. At vero mortuus, cum non possit à fratre, aut ab Ecclesia moneri, non potest censeri contumax & rebellis Ecclesiæ. Quate nec potest excommunicari congruenter Christi institutioni: adeo utis, qui dedit alicui mandatum de Clerico occidendo, si è vita decedat antequam facinus, à se mandatum committatur, non sit censens excommunicatus: etiam si contingat illud committi; ipso vita iam functo. Ita notat glossa ad cap. Mulieres, De sentent. excommunic. §. Illi verò, verbo Authoritate.

137. Sed contra obiici potest, à sanctis Patribus, non modo viuentes: sed etiam mortuos hæreticos fuisse anathematizatos: ut in sexta synodo actione vltima, Theodorum, Sergium, Pyrrhum & quosdam alios quierant mortui: & in Concil. Constantiensi sess. 8. Ioannem Wiclefiam defunctum. Adde in cap. Si quis De hæreticis præcipi ut anathema dicatur Episcopo mortuo, qui hæreticum aut paganum hæredem instituerit. Cui obiectioni responderi Alphonsus in postrema parte citati cap. 19. per sententiam qua post mortem damnatur hæretici, hos non excommunicari tunc primò, quia per mortem extra iudicium hominum constituuntur: sed declarari hæc vel illam hæresim pertinaci animo fuisse amplectatos, & per consequens fuisse excommunicatos. Episcopum autem, eo quod hæredem instituit hæreticum aut paganum, præsumi hæreticum: ut ad cit. cap. Si quis notat Panormit. Ideoque declarari esse pro excommunicato habendum. Quæ tamen sententia ex eo; quod solum sit declaratoria non est putanda parui momenti esse, aut frustra ferri. Næ est in nullo liget defunctorum animas, effectum tamen habet quoad multa quæ in hac vita illos attingunt. Etenim per huiusmodi declarationem bona ipsorum confiscantur; iuxta cap. Accusatus §. In eo, De hæret. in 6. Deinde filij ipsorum contrahunt infamiam iuris (de quare plura idem Alphonsus in præced. cap. 9.) neque admittuntur ad beneficium Ecclesiasticum aut publicum officium vsque ad 2. generationem: quodque secus actum fuerit, irritum inaneque est; iuxta cap. Statutum 2. De hæret. in 6. Præterea corpora ipsorum cognoscuntur indigna esse Ecclesiasticâ sepultura: ita ut sepulta in loco sacro inde proiicienda sint, si ab aliis corporibus internosci possint: iuxta cap. Sacris. De sepult. ut corpus Ioannis Wiclef proiciendum præcepit Concil. Cōstantiense in cit. sess. 8. Quocirca licet ea, quæ propriè est excommunicatio, ferri non possit in mortuū: potest tamen in propria quædam in eum decerni; etsi enim quoad animam separatus est omnino à iudicio Ecclesiæ: tamen quoad corpus & ea quæ ad illud attingere possunt, adhuc Ecclesiæ subicitur. Quæ de re videri potest Vgolinus in memorato cap. 17. §. 2.

Nec vniuersitatem, nec quemquam à se aut ab æquali, aut ab inferiori, excommunicari posse.

SECTIO II.

138. Infertur sextò, vniuersitatem seu communitatem excommunicari non posse: quod per cap. Si habes 24. quæst. 3. cum D. Thoma in 4. distin. 8. quæst. 2. art. 3. quæstion. 2. tenent Doctores quorū meminit Vgolinus in tab. 2. de censuris cap. 26. in principio num. 4. Et ratione confirmatur; quia si vniuersitas sumatur ut abstractum quoddam, in quo multi communicant, non est subiectum capax communicationis; à qua excommunicatio excludit. Nam talis communi-

catio est in actibus, qui tantum sunt singularium; non autem vniuersorum, & abstractorum. Sumpta autem vniuersitas collectivè pro omnibus iis personis ex quibus ipsa constituitur, excommunicari prohibetur in ca. Romana §. In vniuersitate De sentent. excommunicationis in 6. vbi prohibitionis ratio redditur, quod non nunquam contingeret innocios tali sententiâ irretiri. Nam demus aliquid mandatum esse alicui Capitulo sub pœna excommunicationis late sententiæ; id est, quod si non fiat, omnes & singuli qui de illo sunt, in excommunicationem incurrant. Maiorem verò illius partem nolle obedire, reliquis maximè volentibus; oportet hos qui innocentes essent, pœnæ excommunicationis subiecti: quod absurdum est.

Aliud esse autem, si aliquid ita præciperetur vniuersitati, ut quicumque de ea non obtemperaret tali præcepto, excommunicationem incurreret; nam habetur ex cit. §. In vniuersitate: in eos de collegio vel vniuersitate quos culpabiles esse constitit promulgandam esse excommunicationem, non autem in ipsam vniuersitatem. Eamque communem sententiam esse Vgolinus notat in cit. cap. 26. §. 4. Adde ad eam promulgationem non esse opus noua singulorum præmonitione in particulari, cum præfatum ius requirat tantum ut confiterit culpabiles esse. Proccedere autem propositionem illam, etiam si omnes de vniuersitate fuerint contumaces, probatur ex eo, quod in dicto §. In vniuersitate, Papa prohibeat penitus, ne excommunicatio feratur in vniuersitatem. Nam penitus, idem est ac omnino, & in nullo casu. Itaque licet omnes de collegio sint contumaces non debent tamen excommunicari tanquam omnes, v.g. dicendo Excommunico omnes de tali collegio; sed tanquam singuli v.g. dicendo Vnumquemque de tali collegio qui mihi non vult obedire excommunico.

Sed quæret aliquis, An si feratur sententia excommunicationis in vniuersitatem, valida sit etiam si iniusta. Cui respondendum est ex Palud. & Richardo in 4. distin. 18. ex illo quidem quæ. 2. art. penult. & ex hoc art. 5. quæst. 3. esse inuaidam: tum quia continet intolerabilem errorem, ut pote quæ ad aliquos culpa carentes extendi potest, tum quia prohibetur à iure ad vitandum animarum periculum, quod inde sequi potest, prout in eod. §. exprimitur. Cui periculo non esset factis profuturum, nisi ius ipsum illam redderet irritam: sicut reddere, particula penitus prohibemus in eodem §. posita, non obscure indicat.

Infertur septimò, neminem à seipso vel ab æquali vel ab inferiori posse excommunicari. Quam esse communem sententiam auctoribus in eam citatis notat Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 2. §. 6. num. 2. Intelligenda est autem siue sermo sit de excommunicatione ab homine, siue de excommunicatione à iure, quia vtriusque par est ratio. Iam quod ex ante positis fundamentis eadem sententia inferatur, patet: quia nemo est sibi subditus cum non possit sibi iubere, aut prohibere aliquid: ex leg. Si de re sua. Cod. De receptis arbitris, & multo minus seipsum inuitum cogere, ut fit per excommunicationem, quæ actus est iurisdictionis tanquam potestatis coactiue.

Deinde cum par in parem non habeat imperium ex ca. Innotuit de elec. nec par parem potest excommunicare: cum excommunicatio sit actus non modo imperantis, sed etiam inuitum cogentis. Ad hæc solum subditum sententia excommunicationis ligat ex cap. A nobis primo de sententia excommunic. & ideo nemo ab inferiori nec à pari, sed tantum à superiori, potest quis excommunicari.

Sequitur autem ex proposito doctrina Papam non posse excommunicari. Nam cum in Ecclesia non habeat superiorem, ut nec in corpore humano, caput habet membrum superius, non nisi vel à se vel à pari vel ab inferiori possit excommunicari. Vnde fit ut quantumcumque is committat peccatum, cui à iure annexa est excommunicatio, in illam tamen non incurrat: quia tale ius non fertur nisi ab ipso meto Papa aut ab aliquo suo prædecessore, cui par est in auctoritate & dignitate, aut ab inferiore.

Sequitur secundò, quod Episcopus, utpote inferior, non possit excommunicare Metropolitanum suum: ideo si hic in illius territorio committat peccatum; pro quo ibi ab Episcopo ipso lata est excommunicatio, eam non incurret. Ne-

que enim inferior potest iudicio potiorē ligare ex c. Inferior dist. 21. Id quod Syluester expressit in verbo Excommunicatio primo num. 8. aliquot alios citans in eadem sententiam. Et si nō defuerint qui aliter sentirent, quorum idem meminit. Sed aperte refelluntur ex eo, quod per iurisdictionem, sit quis superior eo, in quem illam habet tanquam Index eius.

143. Sequitur tertio, si Episcopus aut alius habens auctoritatem, excommunicet omnes illos qui furtum aut aliquid aliud fecerint, ipsum non ligari quantumvis tale quid commiserit: id quod habet Nauar. in *Enchir. cap. 27. num. 6.* citatis aliis in eadem sententiam. Procedit autem in eo etiam, qui potestatem excommunicandi habet tantum delegatam: prout alius citatis notat Vgolinus *De censuris tab. 2. cap. 17. §. 6. num. 3.* Sed aduerte illud non obstat quominus ligetur Episcopus, qui excommunicationem decernit in omnes eos qui aleis inserunt, si ludat cum eo, qui iam in illam incurrit: quia non ligatur quidem per sententiam à se latam, ligatur tamen per latam in cap. Nuper & in cap. Si concubina De sentent. excommunicat. per quam excommunicantur communicantes cum excommunicatis in crimine criminoso, id est, pro quo excommunicati sunt. Dixi, qui illam iam ante incurrit: quoniam si talis Episcopus luderet cum eo qui nondū lusisset non ligaretur; non quidem per sententiam à se latam, cui non subiicitur: nec per aliam ante memoratam, quæ tantum fertur in eos qui in crimine criminoso communicant cum iis qui iam in excommunicationem incurserunt, ut bene monet Caiet. in verbo Excommunicatio c. 57. ideoque non ligatam incurram excommunicationem, nec quo tempore primum incurritur, ut notat Nauar. in *seq. num. 33.* Aduerte præterea cum eodem Nauar. in prius cit. num. 6. si Episcopus tantum sit denunciator excommunicationis lætæ à Summo Pontifice, aut ab alio Superiore, id non impedire quominus in eam incurrat, si fecerit aut omiserit, id quod per illam prohibetur aut præcipitur.

144. Sequitur quarto, posse Episcopum excommunicari à suo Metropolitano tanquam ipsius subditum: quod est expressum à Palud. in 4. *dist. 18. quest. 2. in 2. parte art. 1. conclus. 2.* Pro quo facit cap. Pastoralis, De offic. Ordin. vbi Episcopus dicitur esse subiectus suo Metropolitano, etiamsi hic in illius subditos nullam habeat potestatem: exceptis quibusdam articulis seu casibus: iis scilicet quos commemorat Syl. in verbo Archiepiscopus num. 2. Admonet autem idem Paludan. Metropolitanum non debere excommunicationis sententiam ferre in Episcopum suffraganeum suum, nisi prius impensum & interdicitum: quod deducit ex c. Sane 2. De offic. deleg. Admonet etiam, ut Episcopum sic etiam Episcopi Officiales possent à Metropolitano excommunicari: & probat ex c. Romana, De offic. Vicarij in 6. Quod intellige cum glossa ibidem, verbo Rationabil: quādo illi peccant in iis quæ sunt sui officij, & iurisdictionis, quam vice Episcopi exercent. Nā in aliis non magis possunt ab Archiepiscopo puniri, quam reliqui de subditis sui Suffraganei, ut ead. glossa annotat: & facile potest deduci ex cap. Romana, De foro competentis in Sexto. Quod verò nequeat Metropolitanus excommunicare subditos Suffraganei sui patet: quia excommunicatio actus est cuiusdam potestatis cogendi subditum: & ex citato ca. Pastoralis Metropolitanus nequit Suffraganei sui subditum cogere inuitum: cum in eum, exceptis quibusdam casibus, nullam habeat potestatem.

Qui tandem sint qui excommunicari possunt.

SECTIO III.

144. Relinquitur ex hæcenus habitis, illum qui excommunicari potest, esse hominem Baptismali caractere insignitum, nondum vitæ functum, determinatum, nec in aliquo consilio sumptum (ut cum sub nomine communitatis sumitur) & excommunicanti subditum. Quod vltimum aduerte contingere posse primo, ratione domicilij, siue ex eo quod habeat quis domicilium, habiterque in territorio excommunicantis: nisi sit ab illius iurisdictione exemptus: vel privilegium habeat ut excommunicari nequeat. Id quod declaratum plenius videri potest apud Vgolinum *De censuris tab. 1. cap. 2. §. 12.* Vbi numero 11. aliis cit. bene notat, non posse valere privilegium ut quis nequeat, ne quidem à Romano Pon-

tifice excommunicari. Nam non modo alius, sed nec Papa potest tale privilegium dare: quia ut is neminem à Dei potestate eximere potest: ita nec à sua: cum in terris gerat Dei vires; ut habetur in c. 2. de translat. Episcopi.

Contingere potest secundo, ratione originis, prout declarat Vgolinus in sequent. §. 13. Inquies communem sententiam esse, quod existens in loco suæ originis possit ibi excommunicari quantumcumque domicilium alibi habeat.

Contingere potest tertio, ratione contractus ut idem quoque §. 14. consequenter declarat, docens eum qui in aliquo loco contractum, aut quasi contractum inire, posse dum ibi est, quantumvis domicilium alibi habeat, excommunicari ab Episcopo eiusdem loci. Itemque dum ab illo abest, si cum adesset præmonitus sufficienter, inde discessit contumax.

Quarto, contingere potest ratione delicti, de qua re postea dicemus.

Quinto, contingere potest ratione rei quæ in territorio excommunicantis sita est, ut idem author §. 16. declarat: docens eum qui conuenitur actione in rem, quæ sita est in aliquo territorio: si is ibi inueniatur, & antequam illine discesserit, saltem citetur: resq; illa sit immobilis, vel ibi perpetuò mansura: Eum, inquam, etiamsi domicilium alibi habeat, posse ab Episcopo loci excommunicari.

Postremo, potest contingere ratione voluntatis se subiiciendi alterius iurisdictioni: quod etiam Vgolinus declarat §. 17. docens parem à pari immo superiorem ab inferiori (excepto Papa) posse excommunicari, si iurisdictioni ipsius se subiiciat. Quod Clericus facere non potest sine licentia Episcopi sui: nec Episcopus sine licentia Archiepiscopi sui: neque exemptus sine licentia eius cui manet exemptus. De his tanquam spectantibus potissimum ad forum externum, nihil est necesse quod agamus pluribus.

Porro non modo vnâ, sed & pluribus excommunicationibus potest subditus ligari: ita ut iam excommunicatus possit iterum excommunicari; ut patet ex cap. Engeltrudam 3. quest. 4. vbi Engeltruda dicitur sæpius anathemate perculsa; & ex cap. Ira quorundam De iudæis, vbi præcipitur ut in claustribus maritimis crebra & solemnibus excommunicatio feratur in eos qui arma, ferrum, & galearum lignamina deferunt ad Saracenos: & ex cap. Vnico De iis quæ vi, & c. in Sexto: vbi absolutio ab excommunicatione per vim extorta declaratur nulla: & noua excommunicatione irretitur is qui illam extorsit Ratio etiam confirmat. Nam ut ille qui per peccatum separatus est à Deo, potest adhuc per alia subsequentia peccata magis separari: ita & qui semel per excommunicationem ab Ecclesiæ communione semotus est, potest per subsequentem longius semoueri: seu magis extra Ecclesiam detineri; ex glossa finali ad citat. cap. Ira quorundam.

Ex qua adde: sublatâ primâ excommunicatione, per secundam manere excommunicatum perinde obnoxium priuationi communionis fidelium ac prius: ita ut eidem communioni restitutus minimè censetur, donec sit absolutus ab omnibus. Adde etiam ex Soto in 4. *dist. 2. quest. 2. art. 2. conclus. tertia*, non solum propter nouum crimen, sed etiam propter vnum & idem (ad maiorem terrorem scilicet & confusionem) posse excommunicationem iterato in aliquem contumacem ferri: quia quamuis non sit aliud crimine; ipsa tamen obstinatione per quam indurefcit quis, recrudescitque in eodem crimine, fit dignus acriori animaduersione.

Aduerte tamen ex Palud. in 4. *dist. 18. quest. 2. sub finem*: quādo plura iura decernunt excommunicationem pro eadem causa: ut v. g. pro violenta iniectione manuum in Clericum, sententiam videri vnâ esse, quia ius posterius, declaratiuum est prioris. Vnde ob eiusmodi duplex ius, non incurritur duplex excommunicatio à iure.

POSTERIOR PARS CAPITIS.

In qua tractantur dubia quadam de re proposita.

Superfunt aliquot dubia, quorum explicatio requiritur ad plenam rei propositæ cognitionem.

- 330
146. Primum est, An aliquis extra territorium ligetur excommunicatione generaliter lata per statutum sui Episcopi. Cui respondendum est negativè, cum auctoribus quos refert & sequitur Covarr. ad cap. Alma mater 1. par. §. 10. num. Non enim ligari manifestum est ex cap. Vt animarum, De constitut. in 6. ubi habetur per Episcopum statutum, quo excommunicantur omnes qui furtum fecerint, non ligari subditos ipsius committentes furtum in alia diocesi. Subiiciturque ratio: quia dicenti ius extra territorium impunè non paretur, ex lege fin. ff. de iurisdic. omnium iudicium. Immo ut ibidè auctoribus citatis addit Covar. si Episcopus de facto intendat statuto suo ligare excommunicatione subditos suos delinquentes in aliena diocesi, non ideo ligabuntur. Ratio est, quod memoratum cap. Vt animarum, causam cur statutum Episcopi non liget extra territorium, constituat non in defectu intentionis ligandi: sed in defectu potestatis significato per illa verba, *Dicenti ius extra territorium impunè non paretur.*
147. Verumtamen Angelus excommunicatio 1 & Sylvester Excommunicatio. 2. *illenum. 10. & hic num. 8.* aliquos casus notant in quibus istud fallit. Aque in genere statuuntur, ad id ipsam requiri non tantum ut delinquentes, sed etiam ut res circa quam delinquitur, & delictum totaliter sint extra territorium. Nam si quis Episcopus per statutum excommunicet omnes Curatos, exempli gratia, sibi subditos, non residentes: qui talis est, etiam constitutus extra territorium, nisi iustam excusationis causam habeat, in excommunicationem incurrit: quia delinquit circa rem quæ est in eiusdem Episcopi territoria. Similiter si per statutum excommunicet eisdem, qui non conveniunt ad Synodum; ille qui contemnit adesse, quantumvis sit extra territorium incurrit in excommunicationem: quia censetur in territorio delinquere. Nà delictum omissionis ibi committi reputatur, ubi id quod omissionem est debuit executioni mandari. Notat etiam idem Sylv. in seq. num. 15. & ante eum D. Anton. 3. par. tit. 2. 4. cap. 75. §. 1. sub finem. subditos Religiosos ubi cum que locorum fuerint, Prælatorum suorum sententiæ ligari, ac teneri obedire, & Rationemque reddunt, quia totus mundus est eis pro territorio.
148. Secundum dubium est. An Episcopus subditum suum extra suum territorium possit ligare excommunicatione ab homine, si non potest excommunicatione à iure. Cui Angelus, & Sylvest. ibidem: *illenum. 11. & hic num. 10.* respondent distinctione: inquentes excommunicationem si generaliter feratur pro culpa præterita (ad habendam scilicet emendationem & satisfactionem) ut si dicat Episcopus Excommunico omnes qui sacrilegium commiserunt; tunc ligare subditum etiam existentem extra territorium, si in territorio (non item si extra) sacrilegium commiserit. Itemque si excommunicatio specialiter, nominatimve feratur in aliquem pro culpa præterita; eam ligare ipsum etiam si extra territorium deliquerit & existat. Nam Episcopus subditum apud se accusatum de crimine, quod extra territorium commisit, potest compellere ad parendum coram se; si que nolit obedire, potest ipsum etiam extra territorium existentem, excommunicare: saltem ratione inobedientiæ, quæ censetur committi in territorio, ubi obedire teneret: ita ut pro illa; sicut pro alio crimine commisso in suo territorio, Episcopus possit ipsum excommunicare. Sin autem excommunicatio feratur ab homine, siue generaliter siue specialiter pro culpa futura; illius eandem rationem esse quam latæ à iure, in hoc quod nec ignorantes nec extra territorium delinquentes liget.
149. Tertium dubium est. An aliquis possit absens, intra diocesim tamen existens, excommunicari à suo Episcopo. Cui glossa ad cap. De manifesta, verbo Iudicium, 2. quæst. 1. responderet posse: quod patet ex illa excommunicatione quam D. Paulus absens tulit in fornicarium cap. 5. prioris ad Corinth. Adde & eum qui post præmissam canonicam monitionem, seu qui sufficienter præmonitus, non obtemperat, ligari per latam in ipsum sententiam excommunicationis: etiam si ignarus, in secluse sit illius, ut communem sententiam esse annotat Covar. ad cap. Alma mater 1. par. §. 10. num. 7.
150. Quartum dubium est. An qui delinquit in territorio Prælati cuius non est subditus, incurrat in excommunicationem statuto eiusdem Prælati decretam in eos qui delictam eiusmodi commiserint, cui glossa 2. ad cap. A nobis 1. De senten. excommun. responderet incurrere. Et rationem reddit, quoniam iuxta cap. vltimum. de foro compet. ratione delicti foritur quis forum: siue, *quod idem est*, ratione delicti efficiatur quis subditus ei Prælati in cuius ditione illud commiserit: ita ut possit coram eo rite conveniri: possitque idem Prælati, quoad tale delictum, iurisdictionem suam in illum exercere ex cap. 1. De privileg. in 6. circa principium: & pluribus aliis citatis Covar. quoque annotat in præced. num. 2. Sicut igitur ratione delicti commissi in alieno territorio potest quis ibidem à Iudice ordinario ligari, seu puniri quoad corpus: ita etiam potest quoad animum per excommunicationem: ut rectè notat Panorm. ad cap. 1. De rationibus num. 4.
- Cum quo in seq. num. 12. observandum etiam est; statuto quo excommunicationem imponit Episcopus, ligari omnes, nisi fuerint Superiores ipsius, qui in illius territorio committunt delictum illud propter quod lata est eadem excommunicatio: etiam si ij sint pares dignitate, ut sunt alij Episcopi, atque etiam illo maiores, ut sunt Archiepiscopi: quoniam ibi censetur privare persone, rationeque delicti sunt subditi tali Episcopo; quandoquidem nulla videtur esse causa cur eximantur à subiectione subeundi pœnam ei delicti ibi decretam: nisi forte, prout tractat Vgollinus De censuris lib. 1. cap. 2. §. 16. num. 5. & 6. ipsi sint ab illius iurisdictione exempti: aut habeant aliquod privilegium personale ne ratione delicti efficiantur subditi, aut ne à quoquam excommunicari valeant; quia tunc nec ille, nec quivis alius tali privilegio munitus, ligaretur iuxta cap. 1. §. In eos, De privileg. in 6. Ratio autem facta exceptionis Superiorum, in promptu est: quia Canonice, inferior non iudicat Superiorem ex cap. Cum inferior De maior. & obedien. ac proinde nec obligat per suum statutum. Attamen si contingeret Suffraganeum habere aliquem locum pertinentem ad alium Archiepiscopatum, Archiepiscopus ille cuius est Suffraganeus in tali loco delinquens, ligaretur statuto ipsius: quia tunc spectaretur ut privata persona non ut Superior, prout ostendit Vgollinus in cit. cap. 2. §. 25. num. 3.
- Quintum dubium est. An si excommunicatio feratur ab Episcopo, non quidem per modum statuti, sed per modum sententiæ hominis, eam irradiantur non subditi, qui in eiusdem Episcopi territorio commiserint delictum propter quod illa decreta est. Ad quod Angelus Excommunicatio 1. & Sylvest. Excommunicatio 2. *illenum. 11. & hic num. 10.* respondent distinctione. Nam non subditus, qui delinquit in territorio Episcopi: vel quando fertur sententia excommunicationis adhuc ibidem est; & tunc per eam ligatur, non secus ac per aliam, quæ statuto decreta esset: quoniam ad illam eadè iurisdictione, quæ ad hanc, nec maior requiritur: vel iam inde recessit; & tunc siue excommunicatio feratur generaliter siue specialiter, non ligat non subditum (iure enim quodam gentium, nemo censetur alteri subditus propter delictum, nisi cum est in eius ditione) nisi is ante quam discederet ex territorio in quo deliquit fuerit præventus citatione vel Iudex proprius sub quo degit requisitus, compelleret ipsum se sistere eiusdem territorij Episcopo; quia nolens obedire, posset excommunicari. Quod si excommunicatio feratur pro culpa futura, nonnulli putant ligare non subditos; quia illi ratione delicti sunt subditi. Sed memorati auctores contrariam sententiam; sicut ante eos sentit Panorm. ad cap. A nobis 1. De sent. excommun. num. 7. & post eos Covar. ad cap. Alma mater 1. par. §. 10. n. 2. Et probant ex differentiâ quæ est inter statutum, & sententiam hominis: quod illud trahatur ad tempus futurum; & hæc statim ac fertur vires suas sumat in eos contra quos profertur. Tales autem non possunt alij esse, quam tunc subditi eidem homini. Illi autem de quibus agitur, quando talis sententia fertur, sunt simpliciter non subditi: cum ex hypothese, delictum ipsorum, ut pote futurum, tunc non sit deo: que ob illud dici nequeant subditi esse ratione delicti.
- Sextum dubium est. An possit Episcopus per suum statutum excommunicatione innodare omnes absolute qui intra suam diocesim aliquo delictum commiserint: si in eas locas exemptus à iurisdictione ipsius. Ad quod respondent Palud. & Gabr. *vires que in 4. distinct. 18. quæst. 2. ille parte posteriore articulo*

articuli 2. & hic concl. 6. locum intra diocesim alicuius Episcopi exemptum, quoad iurisdictionem per eandem Episcopum exercendam, æquivalenti loco existeri extra diocesim: quod deducitur ex cap. Cum Episcopus De offic. Ordin. in 6. & ex cap. Volentes De privileg. eod. lib. §. Nunquid ergo; & ex Clement. Archiepiscopo, De privileg. sub finem: in quibus Episcopus perinde prohibetur exercere suam iurisdictionem in locis intra suam diocesim exemptis, ac in illis qui extra eam sunt. Adeo ut Episcopus ipse nullam iurisdictionem habeat in locis exemptis, ut nec extra territorium, paucis casibus exceptis de quibus glossa ad cit. cap. Volentes verbo instituta, atque aliis, in quibus Concil. Trident. diversis locis Episcopo subiecit regulares exemptos & moniales: quos casus Henriquez in summa Theologie moralis libro 7. c. 24. §. 3. lit. O. in margine refert: in quibus tanquam spectantibus potissimum ad forum externum non immorabimur.

Constitutum sitigitur ex dictis illos qui in loco exempto committunt delictum propter quod ab Episcopo decreta est excommunicatio, non ligari per eam: sicut neeligantur qui illud extra diocesim committunt. Pari modo iudicandum est de aliis difficultatibus, quæ moveri possunt quoad loca exempta: nimirum ut idem statuatur, quod statueretur quoad locum extra territorium, exceptis illis casibus, quorum præcipuus est casus hæresicos: in quo iuxta cap. Ad abolendam in fine De hæretic. exempti subiiciuntur iurisdictioni Episcopi diocesani, tanquam delegati à Papa.

Septimum dubium est. An si Episcopus sit extra suam diocesim, vel in loco exempto, possit subditus ab ipso excommunicari. Pro cuius solutione prænotandum est, ea quidem quæ sunt iurisdictionis voluntarie, nec causæ cognitionem processumve requirunt, posse ubique à Superiore peragi: ut Episcopum in alieno Episcopatu posse audire confessionem sui subditi, sicut Parochum sui Parochiani in aliena parochia: quod Palud. expressit in sequenti distinct. 19. quæst. 2. art. 3. concl. 1.

Ea autem quæ sunt iurisdictionis contentiosæ, cognitionemque causæ & iudicij strepitum requirunt, non posse extra territorium, nec in loco exempto peragi ab Episcopo quia non potest ibi ad dicendum suorum contentiones tribunal erigere: ex cap. Luminoso 18. quæst. 2. Cum igitur hæc ita sint proposito dubio Sylvester & Navar. in solutio 1. nu. 11. & hic in Enchir. cap. 27. num. 6. respondent eum posse, tum non posse excommunicare: posse quidem cum usu iurisdictionis voluntarie: seu cum res adeo manifesta est, ut nullam requirat causæ, cognitionem, & dilectationem: non posse vero, cum vi iurisdictionis contentiosæ, causæque cognitionem nisi impetrata licentia ab Episcopo loci, in quo ferenda est sententia: aut nisi Episcopus ille à quo ferenda est, propter meum persequentium, in locis suæ diocesim residere, iurisdictionemque suæ per se, siue per alium exercere impediat: quia tunc in clement. v. nica De foro compet. permittitur ei omnimodam suam iurisdictionem in aliquo loco vicino Episcopati suo exercere, etiam non impetratâ, quam tamen petere debet, licentia à diocæsano eiusdem loci.

CAPVT IX.

De causa ob quam ferri debet excommunicatio ut sit valida.

SVMMARIVM.

- 156 Non potest quis pro alio peccato, quam suo proprio excommunicari.
 157 Corollaria inde deducta.
 158 Peccatum aliud externum aliud internum: de hoc questio est, an propter ipsum possit quis excommunicari.
 159 Probatio parit negantis.
 160 Solutio eorum quæ adferuntur pro parte contraria.
 161 Peccatum potest occultum esse, tum per se, tum per accidens.
 162 Peccatum per accidens occultum potest esse causa sufficiens incurrendi excommunicationem à iure.
 163 Non potest excommunicatio ab homine valide ferri pro peccato preterito, nisi in iudicio ipsum fuerit sufficienter probatum.

164 Quod peccator sit occultus, non impedit quin ea ferri possit, ac quantum servanda sunt.

165 Excommunicatio lata secundum allegata & probata censeri debet valida, quantumvis in quem lata est, sit de facto innocens: de quo tamen non constat, sed dubitatur.

166 Cum de innocentia constat, excommunicatio est nulla: at amendum scandalum.

167 Ut valida sit excommunicatio, peccatum propter quod ea fertur, debet esse mortale.

168 Non sufficit ipsum esse mortale ex sola peccantis prava voluntate.

169 Non est necessarium ut sit ex natura mortale.

170 Vbi non peccat quis mortaliter, non incurrit in excommunicationem maiorem.

171 Necitem in re minima.

172 Peccatum mortale propter quod fertur maior excommunicatio debet esse grave.

173 Quamquam ad aliam excommunicationis validitatem sufficere potest, quod sit mortale quodcumque.

174 Peccatum mortale pro quo decernitur excommunicatio debet annexum habere contumaciam, & quam.

175 Non sufficit esse leuem, nec necessarium est manifestam esse.

176 Necitem ut sit ex formali contemptu legis aut iulicis.

177 In contumaciam lata excommunicatio est nulla.

178 Pro culpa preterita vel presenti nemo excommunicari potest.

Cum certum sit ex cap. 18. D. Matth. vbi tradita est à Christo potestas excommunicandi, talem causam esse aliquod peccatum: videndum est primo, num debeat esse proprium eius qui excommunicandus est. Secundo, num externum. Tertio, num manifestum. Quarto, num mortale. Quinto num, gravissimum. Sexto, num habens adiunctam contumaciam. Septimo, num iam perpetratum.

QVÆSTIO I.

An peccatum illud propter quod excommunicatur aliquis, debeat esse ipsius proprium.

Ad hanc respondendum est (ut alius citatis responderit Vgolinus De censuris tab. 1. cap. 17. §. 8. num. 1.) numquam vnum pro alio puniri excommunicatione; ideoque peccatum illud propter quod aliquis excommunicatur: debere esse proprium ipsius: quia quamvis vnum pro culpa alterius corpore punitum inveniamus, ut pluribus exemplis ostendit Gratianus 24. quæst. 3. in summa: non tamen excommunicationis pœna ligatum pro alterius contumacia: ex cap. Si habes in ead. quæst. 3. versu Tunc quippe. Et ratio est quia ex Christi institutione Matth. 18. is tantum excommunicandus est, qui Ecclesiam non audit, seu qui contumax & inobediens est Ecclesie: non autem alter, cui nihil tale contingit. Sic enim in cap. Romana §. In vniuersitatem De sententia excommunicat. in 6. Papa vetat vniuersitatem excommunicari, ne innoxia cœnsui à treriantur cum noxiis.

Itaque ex cit. cap. Si habes, nec vxor pro peccato viri; nec filius pro peccato patris nec seruus, pro peccato domini, nec tota familia pro vitio delicto excommunicari debet. Itud annotat in 4. distinct. 18. Richardus art. 3. quæstio. 3. addens dominum pro peccato suorum subditorum excommunicari non posse: & Gabriel quæst. 2. concl. 5. corol. 5. neque populum pro peccato domini sui posse excommunicari. Adde etiam quæ in seq. num. 4. tractat Vgolinus; nec successor in dignitate, pro contumacia illius cui succedit excommunicari posse: nec hæredem pro contumacia illius cui succedit in hæreditate: nec dominum pro contumacia sui Procuratoris: nec demum pupillum aut minorem, pro contumacia sui Tutoris, aut curatoris: ita ut taliter lata excommunicatio sit nulla tanquam cõtinens intolerabilem errorem; ut idem author docet in eod. §. 8. nu. 6. argument. cap. Per tuas De sentent. excomm. & cap. Solet & cap. Venerabilibus §. penult. eod. tit. in 6. Quæ omnia intellige procedere, quantumcumque alienum peccatum fuerit atrocissimum. Nam ratio proposita id etiam confirmat. Non procedere vero, si in alieno peccato participetur, siue committendo siue omitendo, patet: quia tunc non tantum ille cuius est proprium peccatum